

Лисак В. М.

Сукупна вартість володіння як ключовий показник
розрахунку ефективності впровадження ІТ-технологій.....232

Секція 1.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

НИЖНИК В. М.

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В СИСТЕМІ ВІДНОСИН НОВИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ

За зміни суспільних формацій, ключові відмінності механізму функціонування економіки полягають у зміні домінантних факторів відтворення матеріальних благ, де на сучасному етапі чітко простежується закріплення ключової ролі людини як носія вмінь, знань, досвіду та фізіологічних можливостей – людського капіталу. В той же час, зміна домінантних факторів виробництва не призводить до зміни фінансових механізмів та інструментів їх відтворення, а лише до вдосконалення всієї сукупності такого роду механізмів та інструментів. В цьому напрямі актуальності набуває дослідження розвитку форм власності у формуванні конкурентоспроможності людського капіталу в умовах економіки знань порівняно з індустріальним та інформаційним суспільством.

Наукові праці Г. Беккера, Х. Боуена, Л. Вальсара, Дж. Кендрика, Дж. Кларка, Ф. Ліста, Ф. Махлупа, Я. Мінсера, Дж. Мінцера, Р. Соллоу, Л. Туроу, Т. Шульца, Д. Солемана, І. Фішера, Л. Хансена досліджують глибинні основи людського капіталу, виявляють та обґрунтовують генезу його виникнення та напрям розвитку в умовах зміни суспільних формацій.

Ліквідація тотального домінування державної власності має наслідком динамічний розвиток видів та форм власності, характерних ринковій економіці. На сучасному етапі функціонування економічного механізму України застосовуваним формам та видам власності харак-

терні наступні принципи:

- відчуження носіїв людського капіталу від матеріальних умов праці;
- набуття носіями людського капіталу статусу юридично незалежної особи;
- присвоєння економічних ефектів експлуатації людського капіталу на основі його купівлі-продажу;
- економічною формою отриманих ефектів може виступати економічна рента, отримана на основі експлуатації людського капіталу.

За умов розвитку продуктивних сил інформаційного суспільства та економіки знань, нові форми господарської діяльності суттєво змінюють економічні відносини. Разом зі зміною системи економічних відносин старі форми власності за відсутності попиту на них мають все менше застосування, в той час, як форми власності, що набувають широкого використання, вдосконалюються.

Нові форми власності фактично закріплюють інноваційні методи управління, організації праці, принципи розподілу економічних, соціальних, господарських та суспільних ефектів. Слід констатувати, що революційні зміни за всіх переваг закріплення інноваційних форм суспільних, господарських та економічних відносин, зокрема масштабних трансформаційних ефектів, апріорі нездатні забезпечити ефективність новостворюваної суспільної та господарської системи без подальшого вдосконалення, що відбувається виключно еволюційним шляхом.

В межах традиційних концепцій та наявної нормативно-правової бази основні форми власності діляться на державну, що включає загальнодержавну та муніципальну; колективну, що включає кооперативну, акціонерну, громадських організацій; приватну, що включає індивідуальну та групову; змішану на основі спільного володіння. Кожна з наведених груп сформована в ході еволюції, і очевидно відображає механізми економічного відтворення та володіння господарськими ресурсами. Наприклад, корпоративна або акціонерна форма власності утворилась як механізм швидкої мобілізації капіталу в ході розвитку індустріальних компаній. Спільне підприємництво традиційно вважається способом участі в капіталі з одночасним трансфером технологій, інвестиційних ресурсів, know-how, матеріально-технічних ресурсів [1].

В межах наявної системи нормативно-правового регулювання допускається закріплення права власності на людський капітал у вигляді, з однієї сторони, фіксації його вартості в активах суб'єкта господарювання у формі гудвілу, а з іншої сторони, трудових договорів та контрактів з найму робочої сили.

У контексті здатності економічної системи в ході еволюції господарських відносин сформувати адекватну економіці знань нормативно-правову систему, користуючись еволюційним критеріями, останній етап розвитку форм власності ототожнюється з проблемами трансформації приватної власності у суспільну. Аналогія проявляється в усупільненні людського капіталу, його здатності застосовувати учасниками ринку незалежно від приналежності носію.

Найскладнішими у відносинах власності є взаємодія на основі привласнення, яке розглядається в якості економічного процесу, способу перетворення предметів, явищ природи і суспільних відносин, їх корисних властивостей, ефектів використання та відчуження, що розглядається в якості процесу перетворення діяльності та здібностей людини на самостійну силу, уречевлення результатів праці з перетворенням власності суб'єкта на об'єкт економічних відносин [2; 3, с. 126].

У системі відносин інтелектуальної власності людський капітал можна трактувати як здатність суб'єктів володіння ним ініціювати, формувати, підтримувати і розвивати інноваційні процеси. В свою чергу, інтелектуальна власність представляє санкціоновані інституціональним режимом відносини, що виникають між людьми з приводу розподілу прав на результати інтелектуальної діяльності [4]. За останні десятиліття відбулась трансформація розуміння власності на інформацію і знання, незважаючи на те, що термін "інтелектуальна власність" сам по собі не став поширеним до кінця XX ст. В той час, як знання розглядаються як подільний і зростаючий ресурс, інтелектуальна власність передбачає, що деякі форми знань знаходяться у приватній власності. Така правова концептуалізація знань увійшла в обіг досить нещодавно, ставши домінуючою у світі лише у минулому столітті [5, с. 47].

У межах запропонованого нами підходу держава, як суб'єкт формування, відтворення та використання виступає учасником процесу. Разом з тим, переходу права власності для держави не відбувається, через що будучи джерелом нормативно-правової бази управління людським капіталом [8], вона не вступає у відносини привласнення-відчуження. І не вступаючи у вказані відносини користується властивостями людського капіталу, серед яких формування на основі мультиплікативних ефектів масштабів економіки, забезпечення та відтворення конкурентних переваг в ході боротьби на світових інвестиційних та інноваційних ринках.

Література

1. Ніколайчук М. В. Управління людським капіталом за умов розвитку економіки знань: проблеми теорії та практики : монографія / М. В. Ніколайчук. – Хмельницький : ХНУ, 2012. – 201 с.
2. Котова І. Проблеми запровадження реєстрації прав власності на підприємство як об'єкт нерухомості / І. Котова // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 3. – С. 31–33
3. Лоскутов В. И. Организация, управление, собственность / В. И. Лоскутов. – Мурманск, 1994. – 250 с.
4. Бувевич А. П. Роль человеческого капитала в системе отношений интеллектуальной собственности [Электронный ресурс] / А. П. Бувевич. – Режим доступа: http://www.mirkin.ru/_docs/_dumnaya/buevich.pdf
5. Lobel O. The New Cognitive Property: Human Capital Law and the Reach of Intellectual Property [Electronic resource] / O. Lobel // Legal Studies Research Paper Series // Research Paper No. 14-170, 2014. – 65 p. – Mode off access: https://www.law.berkeley.edu/files/Lobel_Orly_IPSC_paper_2014.pdf
6. Polanyi M. Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy [Electronic resource] / M. Polanyi. – London, 2005. – 493 p. – Mode off access: <http://www.strongwind.com.hk/pdfs/TuiJian/PersonalKnowledge.pdf>
7. Burk Dan L. The Role of Patent Law in Knowledge Codification / Dan L. Burk, 2008 [Electronic resource]. – Mode off access: http://btj.org/data/articles2015/vol23/23_3_S/23-berkeley-tech-l-j-1009-1034.pdf
8. Нижник В. М. Соціальна політика у формуванні антикризових напрямів підвищення людського потенціалу України / В. М. Нижник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 6, т. 2. – С. 7–11.

СКИБА К. М.

Хмельницький національний університет

РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ – ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розвиток стійкої та ефективної системи освіти, особливо вищої освіти, є фактором конкурентної переваги країни. Освіта – це не лише отримання професії, це джерело розвитку суспільства. Кризові явища в українській економіці сьогодні змушують освіту терміново шукати способи виживання, вказуючи на необхідність перегляду державної політики та проведення відповідного реформування. Реформування української освіти у сучасних умовах розглядається не лише як